

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นชายหญิง ที่มีการรับรู้บทบาททางเพศแตกต่างกัน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 วัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแบบแอนโดรจีนี จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าบทบาททางเพศแบบอื่น ๆ

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นทั้งหมดในตารางที่ 10 พบว่า วัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของชเชเฟ (Scheffe') ดังในตารางที่ 11 พบว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทแอนโดรจีนีและบทบาทความเป็นชายสูง มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง และบทบาทไม่เด่นชัด อย่างมีนัยสำคัญระดับ .01 แต่ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีบทบาทแอนโดรจีนี ไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่มีบทบาทความเป็นชายสูง อย่างมีนัยสำคัญ

จึงกล่าวได้ว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทแอนโดรจีนี จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแบบอื่น ๆ ยกเว้นบทบาทความเป็นชายสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของแลมค์ (Lamke, L.K., 1982) ที่ได้ศึกษาถึงผลของการรับรู้บทบาททางเพศ ต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทความเป็นชายสูงและบทบาทแอนโดรจีนีจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง และบทบาทไม่เด่นชัด

และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีบทบาทความเป็นชายสูงพบว่า ค่ากว่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีบทบาทแอนโดรจีนิเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังผลในตารางที่ 11 ที่พบผลเช่นนี้อาจจะเป็น เพราะบทบาททางเพศทั้งสองแบบนี้ เป็นบทบาททางเพศที่สอดคล้องกันกับความต้องการของสังคมไทยในปัจจุบัน ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างมากมาย เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการศึกษา ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม สังคมไทยในอดีตนั้น ผู้ชายมักจะได้รับยกย่องให้เป็นผู้นำครอบครัว ส่วนหญิงจะทำหน้าที่เป็นผู้ตามคอยปรนนิบัติรับใช้สามีและดูแลลูก เพราะสตรีมีข้อจำกัดเรื่องความแข็งแรง ไม่สามารถไปทำงานหนักนอกบ้านเหมือนผู้ชายได้ ดังนั้นคุณลักษณะความเป็นชาย เช่น ความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ เชื่อมั่นในตนเอง ฯลฯ จึงเป็นคุณลักษณะที่สังคมไทยยกย่องมาตั้งแต่อดีตแล้วมาในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรม สภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปเพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัว สังคมเริ่มมีการแข่งขันกันสูง ผู้ชายยังต้องทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเช่นเดิม แต่สิ่ง que เปลี่ยนแปลงจากในอดีตคือ ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทในการทำงานนอกบ้าน ทั้งนี้เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ชาย และเพื่อความอยู่ดีกินดีของครอบครัว จากความก้าวหน้าทางการศึกษา ผู้หญิงได้รับการศึกษาสูงขึ้น สังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงทำงานนอกบ้านได้เท่าเทียมกับชาย จากการที่ต้องทำงานนอกบ้าน ทำให้ผู้หญิงต้องพัฒนาคุณลักษณะบางประการ ที่จะเอื้ออำนวยให้การทำงานประสบความสำเร็จ เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้มแข็ง ความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย อันเป็นคุณลักษณะของความเป็นชาย (Spence, 1983; Spence & Helmreich, 1977 อ้างถึงใน Cook, 1985: 30) ดังนั้นคุณลักษณะความเป็นชาย จึงยังเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอยู่เช่นเดิม ผู้ที่มีคุณลักษณะนี้ จึงมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ดังที่ คูเปอร์สมิธ กล่าวว่า ผู้ที่มีค่านิยมสอดคล้องกับสังคมจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น (Coopersmith 1981: 138) และจากการที่หญิงช่วยชายในการแบ่งเบาภาระนอกบ้าน บทบาทของชายและหญิงจึงเปลี่ยนไป ชายและหญิงต้องหันมาช่วยกันในการดูแลงานในบ้านด้วย ชายและหญิงจึงต้องพัฒนาคุณลักษณะอีกแบบหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยให้รับผิดชอบบทบาทภายในบ้านได้ดีด้วย เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การเป็นมิตร อ่อนโยน ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเป็นหญิง (Spence, 1983; Spence & Helmreich

1977 อ้างถึงในCook 1985: 30) ดังนั้น นอกจากความเป็นชายสูงอย่างเดียวแล้ว คุณลักษณะความเป็นหญิงสูงก็จะช่วยให้บุคคลปรับตัวตามสภาพสังคมปัจจุบันได้ดีขึ้น ซึ่งผู้ที่มีคุณลักษณะทั้งสองแบบสูงในคน ๆ เดียวกันนี้ เรียกว่า เป็นผู้มีบทบาททางเพศแบบแอนโดรจีนิ บุคคลที่มีบทบาทแบบนี้จะมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม มีทักษะในการแก้ปัญหา ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถทางสังคมในระดับสูง และสามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี (Kaplan and Sedney 1980: 339) ดังนั้นในสภาพสังคมปัจจุบัน คุณลักษณะความเป็นชายสูงและคุณลักษณะแอนโดรจีนิ จึงเป็นคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุด เพราะเป็นสภาพสังคมที่ต้องต่อสู้เพื่อความสำเร็จในชีวิตครอบครัวและการงาน ผู้ที่มีบทบาททางเพศทั้งสองแบบ จึงมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงเหมือนกัน

จากผลการวิเคราะห์ครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทแอนโดรจีนิและบทบาทความเป็นชายสูงจะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด ซึ่งเป็นเพราะว่าบทบาทของหญิงและชายได้เปลี่ยนแปลงไปมาก เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้หญิงไม่จำกัดบทบาทแค่ภายในบ้านเท่านั้น แต่ต้องไปทำงานนอกบ้านด้วย ดังนั้นคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะทำให้ปรับตัวในสังคมปัจจุบันได้อย่างดี และมักจะไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานนอกบ้าน ผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว จึงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ส่วนผู้ที่มีบทบาทไม่เด่นชัดนั้น เป็นผู้มีคุณลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ จึงยังไม่เอื้ออำนวยให้ประสบความสำเร็จในสังคมปัจจุบันได้ บทบาททางเพศแบบนี้ เป็นบทบาทที่สังคมไม่พึงปรารถนามากที่สุด เนื่องจากเป็นบทบาทที่สับสน มีการแสดงออกตามที่สังคมกำหนดไว้ไม่ชัดเจน เป็นผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (ฉันทิกา ทิมากร 2534: 86) ผู้ที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด จึงมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่า บทบาทความเป็นชายสูงและบทบาทแอนโดรจีนิ กล่าวโดยสรุปคือ บทบาทแอนโดรจีนิ มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า บทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่ไม่แตกต่างจากบทบาทความเป็นชายสูงอย่างมีนัยสำคัญ ฉะนั้นผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด แม้จะพบว่าค่าความแปรปรวนที่ทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม

สมมติฐานข้อที่ 2 วัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแบบไม่เด่นชัด จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าบทบาททางเพศแบบอื่น ๆ

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนในตารางที่ 10 พบว่า วัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 แต่เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของชเชเฟในตารางที่ 11 พบว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทไม่เด่นชัด จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่า วัยรุ่นที่มีบทบาทแอนโดรจีนีและบทบาทความเป็นชายสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองวัยรุ่นที่มีบทบาทไม่เด่นชัดแม้จะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า แต่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จากวัยรุ่นที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แลมค์ (Lamke, L.K., 1982) ที่ได้ศึกษาถึงผลของการรับรู้บทบาททางเพศ ต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง และบทบาทไม่เด่นชัด จะมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทแอนโดรจีนีและบทบาทความเป็นชายสูง

การที่คะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีบทบาทไม่เด่นชัด และบทบาทความเป็นหญิงสูง ต่ำกว่าบทบาทแอนโดรจีนีและบทบาทความเป็นชายสูง เนื่องจากบทบาททางเพศทั้งสองแบบนี้ ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน ในสภาพสังคมเศรษฐกิจอย่างเช่นทุกวันนี้ บทบาทของชายและหญิงเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งชายและหญิงมีความจำเป็นต้องช่วยกันทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวช่วยกัน ในขณะที่เดียวกันชายและหญิงก็ต้องช่วยกันทำงานบ้าน ดูแลบุตร ดังนั้นการแบ่งหน้าที่ระหว่างชายหญิงจึงไม่แบ่งแยกเด็ดขาดอย่างสมัยก่อน จากการศึกษาที่ต้องรับผิดชอบงานที่ต่างกันระหว่างชายหญิง ทำให้ชายและหญิงต้องพัฒนาคุณลักษณะความเป็นชายหรือความเป็นหญิง ตามความจำเป็นกับบทบาทของตน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการประสมผลสำเร็จในงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ (Ellis and Bentler, 1973 อ้างถึงใน นิตยภัล อรรถนุพรรณ 2529: 12) ดังนั้นคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอสำหรับชายหญิงในปัจจุบัน เพราะคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว อาจจะทำให้ประสบความสำเร็จในการดูแลรับผิดชอบงานในบ้านได้ แต่ในการทำงานนอกบ้าน ต้องอาศัยคุณลักษณะความเป็นชายร่วมด้วย จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้ที่มีคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว จึงมักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จ

ในอาชีพการงานเท่าที่ควร ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เช่นเดียวกับบทบาทไม่เด่นชัด ซึ่งเป็นบทบาททางเพศที่มีคุณลักษณะความเป็นชายและเป็นหญิงต่ำทั้งคู่เป็นบทบาทที่ด้อยที่สุด ถือว่าเป็นผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จในการแสวงหาเอกลักษณ์บทบาททางเพศ มีความสับสนในบทบาทของตนเอง มีการรับบทบาทที่เหมาะสมกับคนไม่ชัดเจน เป็นผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (ฉันทิกา ทิมากร 2532: 86) ดังนั้นผู้ที่มิบทบาทไม่เด่นชัด จึงไม่สามารถแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันได้ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จึงสรุปได้ว่า บทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด เป็นบทบาทที่มีคุณลักษณะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลได้ดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างดีได้ เพราะขาดคุณลักษณะที่จำเป็นบางอย่างที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในด้านการงานนอกบ้าน คือ คุณลักษณะความเป็นชาย ดังนั้นผู้ที่มิบทบาททางเพศทั้งสองแบบนี้ จึงมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำทั้งคู่ และต่ำกว่าผู้ที่มิบทบาทแอนโดรจีนีและบทบาทความเป็นชายสูง ฉะนั้นผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด แม้จะพบว่าค่าความแปรปรวนที่ทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม

สมมติฐานข้อที่ 3 วัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูง จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด แต่จะต่ำกว่าวัยรุ่นชายที่มีบทบาทแอนโดรจีนี

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนในตารางที่ 12 พบว่า วัยรุ่นชายที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของชเชเพดิงในตารางที่ 13 พบว่า วัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูงเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่วัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูง มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากวัยรุ่นชายบทบาทแอนโดรจีนี อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบม (Bem 1977: 196) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศกับการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มนักศึกษาปริญญาตรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชายที่มีบทบาทความ

เป็นชายสูง จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า ผู้ชายที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Heilbrum (1981 อ้างถึงใน ฉันทิกา ทิมการ 2534: 36) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองกับบทบาททางเพศที่พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย กลุ่มที่มีบทบาทความเป็นชายสูง มีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากบทบาทแอนโดรจีนีอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิเคราะห์ครั้งนี้พบว่า วัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูงและบทบาทแอนโดรจีนีมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า วัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด อาจจะเป็นเพราะว่าบทบาททางเพศทั้งสองแบบนี้ สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทย และเป็นบทบาททางเพศที่เอื้ออำนวยให้บุคคลสามารถปรับตัว เข้าตามสภาพสังคม เศรษฐกิจในปัจจุบันได้ดี ทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและครอบครัว สังคมส่วนใหญ่ทั้งสังคมตะวันตกและสังคมไทย มักจะให้คุณค่ากับความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิง คุณลักษณะความเป็นชายมักจะเป็นที่ชื่นชมของสังคมมากกว่า และสังคมมักจะเน้นบทบาทตรงตามเพศของเพศชายมากกว่าเพศหญิง (Basow 1986: 159) จากความมีอคติเช่นนี้ คุณลักษณะความเป็นชายจึงเป็นคุณลักษณะที่สังคมยกย่องมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการยอมรับเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ตอบสนองต่อลูกชายหญิงไม่เหมือนกัน พ่อแม่มักให้อิสระแก่ลูกชายและเลี้ยงดูแบบสนับสนุนให้เข้มแข็งและแสดงออกมากกว่าลูกสาว เด็กชายจะถูกลงโทษและต่อว่าอย่างรุนแรงถ้าแสดงพฤติกรรมของเพศตรงข้าม นอกจากสังคมในบ้านแล้ว สังคมนอกบ้านอย่างโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ก็มักจะสนับสนุนให้ชายแสดงคุณลักษณะความเป็นชายมากกว่า โดยการยอมรับเข้ากลุ่มด้วย แต่จะแสดงการต่อต้านถ้าแสดงคุณลักษณะของความเป็นหญิง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น (Basow 1984: 127) ดังนั้นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูง จึงเป็นที่ชื่นชมของสังคม ในขณะที่ชายที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง จะถูกต่อต้านจากสังคม ถูกมองว่าอ่อนแอ ไม่เป็นผู้้น้ำ แต่ถ้าชายที่มีบทบาทความเป็นชายและบทบาทความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ นั่นคือบทบาทแอนโดรจีนี ก็จะเป็นที่ต้องการของ

สังคมเช่นกัน เพราะการมีบทบาทชายหญิงสูงทั้งคู่เช่นนี้ จะช่วยให้ชายปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม เศรษฐกิจในปัจจุบันได้อย่างดี เนื่องจากความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ความสามารถในการปรับตัวในระดับสูง ทำให้ชายสามารถประสบความสำเร็จในการรับผิดชอบนอกบ้านได้ และในขณะที่เดียวกันก็สามารถช่วยแบ่งเบาภาระในบ้าน-ดูแลบุตรได้เป็นอย่างดี เช่นกัน เพราะค่านิยมของสังคมไทยในปัจจุบัน เน้นการช่วยแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกันระหว่างชายหญิงไม่แบ่งหน้าที่กันอย่างเด็ดขาดอย่างสมัยก่อน ดังนั้นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูงและบทบาทแอนโดรจีนิ จะเห็นว่าคนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของสังคมมากกว่า จึงเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า ชายที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด ซึ่งเป็นบทบาททางเพศที่ถูกคัดค้านจากสังคม และเป็นบทบาททางเพศที่ไม่เอื้ออำนวยให้บุคคลประสบความสำเร็จในสังคมปัจจุบันได้อย่างดี เพราะไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

แต่จากผลการวิเคราะห์ครั้งนี้พบอีกว่า วัยรุ่นชายที่มีบทบาทความเป็นชายสูงมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างจากวัยรุ่นชายที่มีบทบาทแอนโดรจีนิอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจจะเนื่องจากว่าสังคมไทยเรายังยึดค่านิยมดั้งเดิมไว้อยู่เป็นบางส่วน นั่นคือการต่อต้านการแสดงคุณลักษณะของเพศตรงข้ามในผู้ชาย เพราะสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะมองว่า การแสดงคุณลักษณะของเพศตรงข้ามในผู้ชาย เป็นการแสดงถึงความผิดเพี้ยนหรือกระเทย ทำให้ผู้ที่มียบทบาทแอนโดรจีนิ ซึ่งคุณลักษณะความเป็นหญิงสูงร่วมอยู่ด้วย ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่าผู้ชายที่มีคุณลักษณะความเป็นชายสูงอย่างเดียว ซึ่งต่างจากผลการวิจัยที่พบในสังคมตะวันตกที่ผู้ชายบทบาทแอนโดรจีนิ จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุด ดังนั้นผู้ชายที่มีบทบาทแอนโดรจีนิ และบทบาทความเป็นชายสูง ซึ่งมีการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

กล่าวโดยสรุป วัยรุ่นชายบทบาทความเป็นชายสูง มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นชาย บทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่ไม่แตกต่างจากบทบาทแอนโดรจีนิอย่างมีนัยสำคัญ ฉะนั้นผลการวิจัยจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้:

สมมติฐานข้อที่ 4 วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูง จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด แต่จะต่ำกว่าวัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทแอนโดรจีนิ

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนในตารางที่ 14 พบว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .001 และเมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของชเชเฟ ดังในตารางที่ 15 พบว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูง มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทไม่เด่นชัดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างวัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูงกับวัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง และระหว่างวัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูง กับวัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทแอนโดรจีนิ และในขณะเดียวกัน วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทแอนโดรจีนิ มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทไม่เด่นชัดอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งคู่ จึงกล่าวได้ว่า ในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง บทบาทไม่เด่นชัด มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำที่สุด แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างบทบาทความเป็นชายสูงกับบทบาทแอนโดรจีนิ และบทบาทความเป็นหญิงสูง ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเบม (Bem 1977: 196) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาหญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูงและนักศึกษานหญิงที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า นักศึกษานหญิงที่มีบทบาทไม่เด่นชัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของเอลลิส (Ellis 1983: 2080) ที่ศึกษาถึงผลกระทบของบทบาททางเพศ และการเปิดเผยตนเองระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างบทบาทความเป็นชายสูงและบทบาทความเป็นหญิงสูง ส่วนกลุ่มบทบาทไม่เด่นชัด มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำสุด

การที่วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทไม่เด่นชัด มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำกว่าบทบาททางเพศแบบอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากว่าบทบาทไม่เด่นชัดเป็นบทบาทที่มีคุณลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบนี้ถือว่าเป็นผู้ไม่ประสบความสำเร็จในการแสวงหาเอกลักษณ์บทบาททางเพศ มีความสับสนในบทบาทของตนเอง มีการรับรู้บทบาทที่เหมาะสมกับคนไม่ชัดเจน เป็นผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้ที่มีบทบาทไม่เด่นชัด จึงไม่สามารถแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับ

สภาพสังคมในปัจจุบันได้ ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว เป็นสาเหตุทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เพราะการประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 15 ยังพบว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูงมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเอง ไม่แตกต่างจากวัยรุ่นหญิงที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทแอนโดรจีเนียอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบทบาททางเพศทั้ง 3 แบบนี้เป็นบทบาททางเพศที่เอื้ออำนวยให้หญิงสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ดี ดังได้กล่าวมาแล้วว่า บทบาทของสตรีไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย มีการสร้างแผนพัฒนาสตรีโดยเฉพาะ บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 5 ปี พ.ศ.2525-2529 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525 อ้างถึงใน สุธิดา แสนสุข, 2527: 18) ผู้หญิงไทยได้รับการศึกษามากขึ้น ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้หญิงต้องเพิ่มบทบาทนอกบ้านมากขึ้น มีการออกทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทาง เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของสามี และในขณะเดียวกัน ก็เพื่อแสวงหาความสำเร็จในชีวิตตามการศึกษาที่ได้รับมา ซึ่งบทบาทความรับผิดชอบการงานนอกบ้านนี้ ทำให้ผู้หญิงต้องพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นต่อบทบาทนี้ เช่น ความเข้มแข็ง การตัดสินใจที่เด็ดขาด การเป็นผู้นำ ฯลฯ ซึ่งเป็นคุณลักษณะความเป็นชายส่วนใหญ่ ผู้หญิงที่มีบทบาทความเป็นชายสูง ก็จะสามารถปรับตัวได้ดีในบทบาทนี้ และทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่ในขณะเดียวกัน แม้จะมีบทบาทนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น บทบาทดั้งเดิมของหญิงไทยที่มีมาแต่โบราณกาล ก็ยังจำเป็นต่ออีกบทบาทหนึ่งของหญิงเช่นกัน คือ บทบาทของแม่บ้านนั่นเอง จากการศึกษาบทบาทของหญิงไทยในปัจจุบันพบว่า แม่หญิงไทยจะออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเงินช่วยครอบครัว แต่ส่วนใหญ่ก็ยังรับผิดชอบงานบ้าน การดูแลบุตรและปรนนิบัติสามีตามความนิยมที่มีมาแต่ดั้งเดิม (นภาพร หะวานนท์, 2525 อ้างถึงใน นิศย์กุล อรรถนุพพรณ 2529: 20) ดังนั้นหญิงที่มีบทบาทความเป็นหญิงสูง จึงยังรู้สึกว่าคุณสมบัติที่เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมไทยอยู่ ทำให้เห็นคุณค่าในตนเองสูงพอสมควร ส่วนหญิงที่มีบทบาทแอนโดรจีเนีย ซึ่งมีคุณลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ จึงเป็นบทบาททางเพศที่เอื้ออำนวยให้หญิงประสบความสำเร็จทั้งในหน้าที่การงาน

และภายในครอบครัว เพราะเป็นบทบาทที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เหมาะสมกับบทบาทของหญิงไทยในปัจจุบันมากที่สุด จึงกล่าวไว้ว่า บทบาททางเพศทั้ง 3 แบบ คือ บทบาทความเป็นชายสูง บทบาทความเป็นหญิงสูง และบทบาทแอนโดรจีนี ต่างก็จะช่วยเอื้ออำนวยให้หญิงไทยประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัวได้ ผู้หญิงที่มีบทบาททางเพศแบบนี้ จึงมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผลการวิจัยที่พบจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งหมด แต่จะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ในความพอใจในคนระหว่างบทบาทความเป็นชายสูงและบทบาทแอนโดรจีนี กับบทบาทไม่เด่นชัดเท่านั้น

จากผลการวิเคราะห์ทั้งหมดจึงพอจะกล่าวได้ว่า ในสังคมไทยปัจจุบันบทบาทแอนโดรจีนี และบทบาทความเป็นชายสูง มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุดทั้งในชายและหญิง ส่วนบทบาทความเป็นหญิงสูงในชายจะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ แต่บทบาทความเป็นหญิงสูงในเพศหญิง จะมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า บทบาทไม่เด่นชัดซึ่งเป็นบทบาทที่มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำสุดทั้งในชายและหญิง ซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตกที่พบว่า บทบาทแอนโดรจีนี มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุดทั้งในชายและหญิง ส่วนบทบาทความเป็นหญิงสูงและบทบาทไม่เด่นชัด มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำสุดในทั้งสองเพศ ซึ่งต่างจากผลการศึกษาที่ได้ในครั้งใหม่ที่พบว่า บทบาทความเป็นหญิงสูงในเพศหญิง จะมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าบทบาทไม่เด่นชัดอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า บทบาททางเพศที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล มีความแตกต่างกันในแต่ละสังคมวัฒนธรรม

ศูนย์วิจัยทั่วไป
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย